SPECIAL 16 - FRANK MUTTER & RINDERT BROUWER

DE BEGRAAFPLAATSEN VAN PARIJS

Auteuil

Batignolles

Belleville

Bercy

Charonne

Grenelle

La Villette

Le Calvaire

Montmartre

Montparnasse

Passy

Père Lachaise

Saint-Vincent

Vaugirard

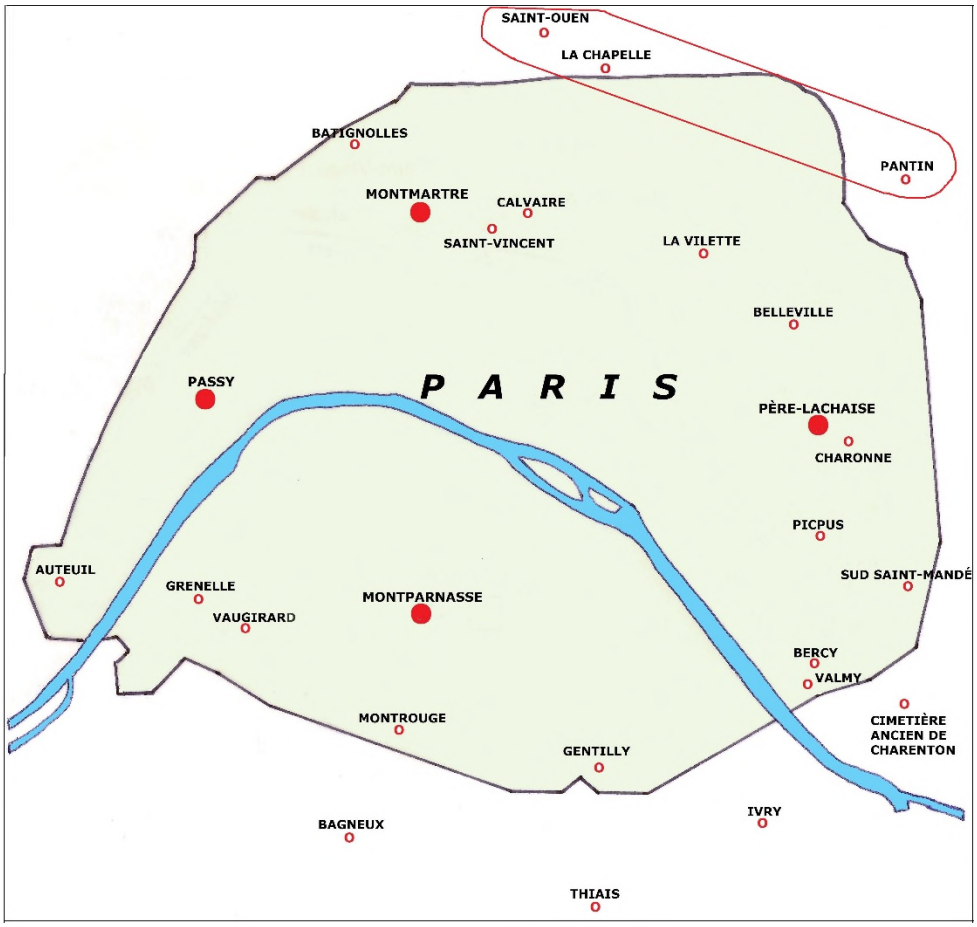

Bagneux

Ivry

La Chapelle

Pantin

Saint-Ouen

Thiais

Charenton

Gentilly

Montrouge

Picpus

Sud Saint-Mandé

Valmy

DEEL 16.5 - VILLE DE PARIS - EXTRA MUROS : NOORD

- **CIMETIÈRE DE SAINT-OUEN**
- **CIMETIÈRE DE LA CHAPELLE**
- **CIMETIÈRE DE PANTIN**

1. CIMETIÈRE DE SAINT-OUEN

begraafplaats *extra muros*

Het Cimetière parisien de Saint-Ouen is een van de grote Parijse begraafplaatsen buiten de officiële stadsgrenzen, wat wordt aangeduid met de term *extra muros*.
Naast de veertien begraafplaatsen van de Ville de Paris, die *intra muros* (binnen de muren) liggen, d.w.z. binnen de Boulevard Périphérique (de begrenzing van de gemeente Parijs), zijn er zes begraafplaatsen, die *extra muros* (buiten de muren) liggen in de buitengemeenten in de Banlieue, die vallen onder de jurisdictie van de stad Parijs en dan ook het voorvoegsel (cimetière) *parisien* dragen.
Cimetière de Saint-Ouen is één van die zes begraafplaatsen *extra muros*, die door de stad Parijs beheerd worden en die net ten noorden van de Boulevard Périphérique ligt. Het werd in de tweede helft van de 19e eeuw geopend om de overvolle begraafplaatsen binnen de stad op te vangen. De begraafplaats ligt in de noordelijke voorstad Saint-Ouen-sur-Seine, net ten noorden van het 18e arrondissement van Parijs.

hoofdingang Avenue Michelet - 'nieuwe' begraafplaats - achteringang Rue Adrien Lesesne

Begraafplaats Saint-Ouen bestaat uit twee delen. Het eerste en kleinste deel, de 'oude begraafplaats', werd geopend in 1860 aan de Rue Adrien Lesesne en het tweede deel, de 'nieuwe begraafplaats', verreweg de grootste qua oppervlakte, werd geopend in 1872 aan de Avenue Michelet. In 1886 bracht de samenvoeging van deze twee gebieden de totale oppervlakte van de begraafplaats op 27 hectare, verdeeld over 48 secties, waarin tot op heden bijna 240.000 mensen begraven zijn. Momenteel telt de begraafplaats meer dan 46.000 percelen.
Op het einde van de Tweede Wereldoorlog vond er in de nacht van 20 op 21 april 1944 een tragisch moment plaats. Met de landing op D-Day in aantocht probeerden geallieerde bommenwerpers het nabijgelegen rangeerstation *Gare de la Chapelle* te raken om Duitse troepenbewegingen te blokkeren. Twee uur lang regenden duizenden bommen neer op het district, troffen de burgerbevolking, waarbij 670 doden vielen en 377 gewond raakten. Maar liefst 180 bommen misten hun doel en explodeerden op de begraafplaats. Honderden graven werden volledig verwoest.

een groene oase in het hart van de stad

ancien cimetière

nouveau cimetière

Begraafplaats Saint-Ouen staat niet bekend als een *must see* begraafplaats. Het wordt door veel bezoekers als 'saai' of monotoon ervaren omdat het strak, geometrisch en functioneel is ingericht in tegenstelling tot de romantische, historische begraafplaatsen in het centrum van Parijs. Het is ontworpen in de 19e eeuw om de overloop van Parijs op te vangen. De focus lag op efficiëntie en hygiëne, niet op monumentale pracht. Je vindt er vooral sobere, uniforme graven en ook weinig wereldberoemde namen.
Maar als je de drukte wilt vermijden, biedt deze rustige plek juist voordelen. Het vormt een van de weinige groene zones in de gemeente Saint-Ouen en biedt de inwoners een ware groene long die zeer gewaardeerd wordt door wandelaars. Met zijn bosjes en 2081 bomen van 59 verschillende soorten (voornamelijk paardenkastanjes en esdoorns, maar ook lindebomen, platanen, essen, robinia's, sophora's, enz., waarvan de meeste ouder zijn dan een halve eeuw). In de lente verrijken de bloesems van de Japanse kersenbomen het aanzicht van de begraafplaats.
En als je op de begraafplaats bent uitgekeken, vlak bij bevindt zich de beroemde vlooienmarkt Puces de Sain-Ouen.

***ancien cimetière* ('oude' begraafplaats) in de zomer**

ingang van de 'oude' begraafplaats

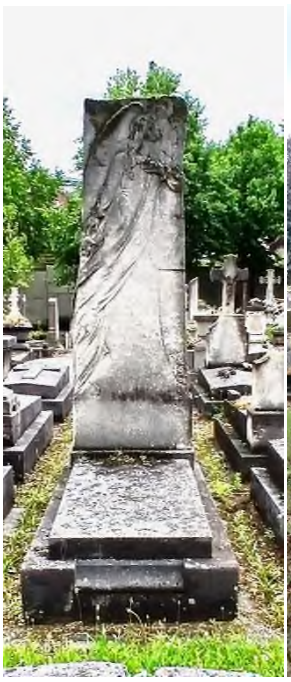
bel aan de binnenkant

Om de 'oude' begraafplaats te bezoeken, sta je voor een dichte poort en moet je je eerst wenden tot de bewaker van de 'nieuwe' begraafplaats in zijn hokje aan de overkant om toegelaten te worden. Bij het verlaten moet je de bel aan de binnenkant luiden om de bewaker weer op te roepen.
Dit eerste (oude) gedeelte van het cimetière de Saint-Ouen werd geopend in 1860 op een oppervlakte van 5,1 ha en is driehoekig van vorm. Langs de oostzijde van de driehoek loopt het spoor van en naar het Gare du Nord.

***nouveau cimetière* (‘nieuwe’ begraafplaats) in de zomer**

Jardin du Souvenir - strooiveld

caveau provisoire (tijdelijke grafkelder met lift)

nouveau cimetière (‘nieuwe’ begraafplaats) in de winter

Allerzielen in Frankrijk op 1 november

Onderstaande foto's van het cimetière de Saint-Ouen zijn gemaakt in november, toen de begraafplaats met veel kale bomen niet op z'n allergroenst was. Toch boden veel graven een zeer kleurrijk aanzicht vanwege Allerzielen, dat in Frankrijk op 1 november wordt gevierd.
1 en 2 november zijn in de Rooms-Katholieke Kerk twee belangrijke herdenkingsdagen.
Op 1 november - Allerheiligen (*La Toussaint*) worden alle heiligen herdacht en op 2 november - Allerzielen (*Le Jour des Morts*) is de herdenking van alle overledenen.
Omdat 1 november in Frankrijk een nationale feestdag en een officiële vrije dag is, bezoeken de Fransen op die dag traditioneel de begraafplaatsen. De graven van overleden geliefden worden bezocht en voorzien van bloemen, vooral van chrysanten.

graven van *gens du voyage* (reizigers)

De Parijse begraafplaats Saint-Ouen staat bekend om de vele graven van *gens du voyage* ofwel 'reizigers'. Onder de term reizigers worden nomadische groeperingen als woonwagenbewoners, circusfamilies en zigeuners (Roma en Sinti) verstaan.
De grafmonumenten op hun graven vallen op door hun vormgeving. Er zijn blauwe en witte glazen grafkapellen, die doen denken aan plantenkassen, maar ook wel de grotere en monumentalere gebouwtjes van graniet. Het interieur is uitbundig versierd met persoonlijke bezittingen, foto's, religieuze iconen, grote beelden en felle (kunst)bloemen om het leven van de overledene te vieren. Deze grafmonumenten weerspiegelen diepgewortelde gebruiken en rouwrituelen, die je internationaal tegenkomt. Vooral rond divisie 14 liggen een aantal van deze graven.

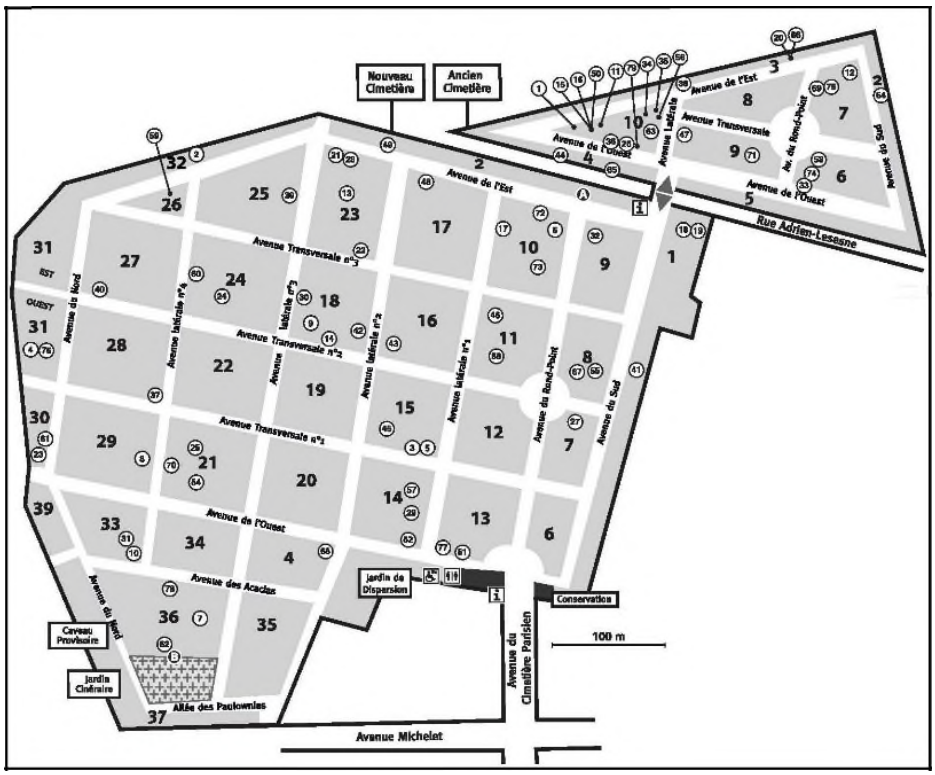

(Bekende) personen die er begraven liggen

Op de begraafplaats van Saint-Ouen is een *carré militaire,* een militair ereveld waar ruim 300 Franse militairen begraven liggen, die sneuvelden tijdens beide wereldoorlogen en de conflicten in Indochina en Algerije.
Vanwege de historische band met Montmartre liggen hier relatief veel 'tweederangs' artiesten, schilders en variété-artiesten die destijds minder geld hadden voor een prestigieuze plek op grotere begraafplaatsen.
In de grote vlakte van rijen met voornamelijk zerken en lage tombes zijn er weinig aparte grafmonumenten die hun kop boven het maaiveld uitsteken. In de hele rij van bekende personen zijn er nauwelijks internationaal bekenden. Er zijn twee grafmonumenten die qua vormgeving eruit springen, die van schrijver Henri Demesse en van vliegenier Gustave Lemoine.

Henri Demesse (1854-1908) *Gustave Lemoine (1902-1934)*

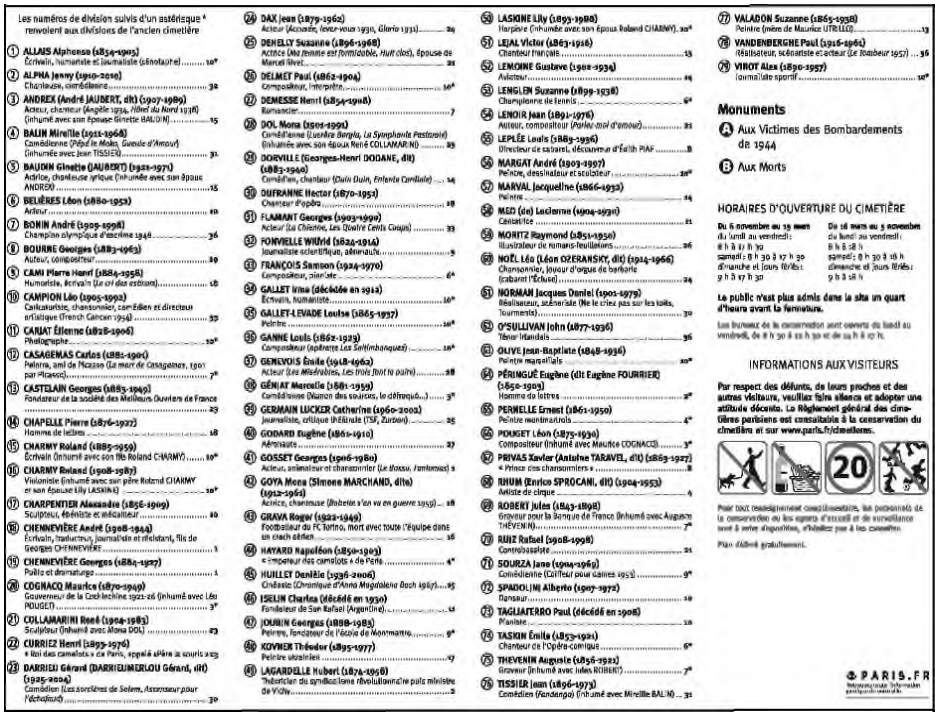
• Demesse was journalist en schrijver van populaire romantische romans.

• Testpiloot Lemoine vestigde op 28.09.1933 een wereldrecord door naar een hoogte van 13.660 meter te vliegen. In 1934 sprong hij uit een onbestuurbaar geworden vliegtuig, maar zijn parachute weigerde te openen.

Op de 'oude' begraafplaats ligt een graf met een verhaal.

• Carlos Casagemas (1881-1901) was kunstschilder en een vriend van Picasso. Na een ongelukkige liefdesaffaire pleegde Casagemas zelfmoord na een poging zijn geliefde dood te schieten.
Picasso schilderde 3 doeken van zijn vriend, waarvan *La Mort de Casagemas* (1901) het begin was van zijn Blauwe Periode.

Les numéros de division suivis d'un astérisque * renvoient aux divisions de l'ancien cimetière

① ALAIS Alphonse (1854-1905)
Écrivain, humoriste et journaliste (Ginolaphe) 10*
② ALPHA Jenny (1910-2010)
Chanteuse, comédienne 32
③ ANDREX (André JAUBERT, dit) (1907-1989)
Acteur, chanteur (Angèle 1934, Hôtel du Nord 1938)
Inhumé avec son épouse Ginette BALDIN) 15
④ BALIN Mireille (1921-1968)
Comédienne (Pépé le Moko, Gueule d'Amour)
Inhumée avec Jean TISSIER) 31
⑤ BAUDIN Ginette (JAUBERT) (1921-1971)
Actrice, chanteuse lyrique (Inhumée avec son époux ANDREX) 15
⑥ BELIÈRES Léon (1880-1951)
Acteur 10
⑦ BONIN André (1905-1998)
Champion olympique d'escrime 1948 36
⑧ BOURNE Georges (1883-1963)
Auteur, compositeur 10
⑨ CAMI Pierre Henri (1884-1958)
Humoriste, écrivain (Le cri des estrans) 18
⑩ CAMPION Léo (1905-1992)
Caricaturiste, chansonnier, comédien et directeur artistique (French Cancan 1954) 33
⑪ CARJAT Étienne (1828-1906)
Photographe 10*
⑫ CASAGEMAS Carlos (1881-1901)
Peintre, ami de Picasso (La mort de Casagemas, 1901 par Picasso) 7*
⑬ CASTELAIN Georges (1885-1969)
Fondateur de la société des Meilleurs Ouvriers de France 23
⑭ CHAPELLE Pierre (1876-1927)
Homme de lettres 18
⑮ CHARMY Roland (1895-1959)
Écrivain (inhumé avec son fils Roland CHARMY) 10*
⑯ CHARMY Roland (1908-1987)
Violoniste (inhumé avec son père Roland CHARMY et son épouse Lily LASKINE) 10*
⑰ CHARPENTIER Alexandre (1856-1909)
Sculpteur, ébéniste et médailleur 10
⑱ CHENNEVIÈRE André (1908-1944)
Écrivain, traducteur, journaliste et résistant, fils de Georges CHENNEVIÈRE 1
⑲ CHENNEVIÈRE Georges (1884-1927)
Poète et dramaturge 1
⑳ COGNACQ Maurice (1870-1949)
Gouverneur de la Cochinchine 1921-26 (inhumé avec Léa POUGET) 3*
㉑ COLLAMARINI René (1902-1983)
Sculpteur (inhumé avec Mona DOL) 23
㉒ CURRIEZ Henri (1893-1976)
« Roi des camelots » de Paris, appelé aussi le souris 23
㉓ DARRIEU Gérard (DARRIEUMERLOU Gérard, dit) (1925-2004)
Comédien (Les sorcières de Salem, Assassin pour l'échafaud) 30
㉔ DAX Jean (1879-1962)
Acteur (Accusée, levez-vous 1930, Gloria 1931) 26
㉕ DEHELLY Suzanne (1896-1968)
Actrice (Ma femme est formidable, Huit clos), épouse de Marcel Vibot 28
㉖ DELMET Paul (1862-1904)
Compositeur, interprète 16*
㉗ DEMESSE Henri (1854-1908)
Romancier 7
㉘ DOL Mona (1901-1991)
Comédienne (Lucrèce Borgia, La Symphonie Pastorale)
Inhumée avec son époux René COLLAMARINI 23
㉙ DORVILLE (Georges-Henri DODANE, dit) (1883-1940)
Comédien, chanteur (Quin Quin, Enfants Corrélate) 14
㉚ DUFRANNE Hector (1870-1951)
Chanteur d'opéra 18
㉛ FLAMANT Georges (1903-1999)
Acteur (La Chienne, Les Deux Cents Coups) 33
㉜ FONVIELLE Wilfrid (1824-1914)
Journaliste scientifique, aéronaute 5
㉝ FRANÇOIS Samson (1924-1970)
Compositeur, pianiste 6*
㉞ GALLET Irina (décédée en 1914)
Écrivain, humoriste 16*
㉟ GALLET-LEVADE Louise (1865-1937)
Peintre 16*
㊱ GANNE Louis (1862-1923)
Compositeur (opérette Les Saltimbanques) 16*
㊲ GENEVOIS Émile (1918-1962)
Acteur (Les Misérables, Les trois font la paire) 18
㊳ GÉNIAT Marcelle (1881-1959)
Comédienne (Maman des tout-petits, le démiurge...) 3*
㊴ GERMAIN LUCKER Catherine (1960-2002)
Journaliste, critique théâtrale (TSF, Zurbon) 25
㊵ GODARD Eugène (1861-1910)
Aéronaute 27
㊶ GOSSET Georges (1906-1980)
Acteur, animateur et chanteur (Le Voyou, Fantômas) 1
㊷ GOYA Mona (Simone MARCHAND, dite) (1912-1961)
Actrice, chanteuse (Boboche s'en va en guerre 1939) 18
㊸ GRAVA Roger (1922-1949)
Footballeur du FC Torino, mort avec toute l'équipe dans un crash aérien 16
㊹ HAYARD Napoléon (1850-1903)
« Empereur des camelots » de Paris 4*
㊺ HUILLET Danièle (1936-2006)
Cinéaste (Chronique d'Anna Magdalena Bach 1967) 25
㊻ ISELIN Charles (décédé en 1930)
Fondateur de San Rafael (Argentine) 12
㊼ JOUBIN Georges (1889-1985)
Peintre, fondateur de l'école de Montmartre 9*
㊽ KOVNER Théodor (1895-1977)
Peintre ukrainien 17
㊾ LAGARDELLE Hubert (1874-1958)
Théoricien du syndicalisme révolutionnaire puis ministre de Vichy 2
㊿ LASKINE Lily (1893-1980)
Harpiste (inhumée avec son époux Roland CHARMY) 10*
51 LEJAL Victor (1863-1916)
Chanteur français 13
52 LEMOINE Gustave (1902-1934)
Aviateur 11
53 LENGLEN Suzanne (1899-1938)
Championne de tennis 6*
54 LENOIR Jean (1893-1976)
Auteur, compositeur (Parlez-moi d'amour) 21
55 LEPLÉE Louis (1885-1936)
Directeur de cabaret, découvreur d'Édith PIAF 8
56 MARGAT André (1903-1997)
Peintre, dessinateur et sculpteur 28*
57 MARVAL Jacqueline (1866-1932)
Peintre 14
58 MED (de) Lucienne (1904-1970)
Caricaturiste 21
59 MORITZ Raymond (1851-1950)
Illustrateur de romans-feuilletons 26
60 NOEL Léa (Léon CUERANSEY, dit) (1914-1966)
Chansonnier, joueur d'orgue de barbarie (cabaret l'Écluse) 24
61 NORMAN Jacques Daniel (1901-1979)
Réalisateur, scénariste (Ne le crie pas sur les toits, Tourments) 30
62 O'SULLIVAN John (1877-1936)
Ténor irlandais 36
63 OLIVE Jean-Baptiste (1848-1936)
Peintre marseillais 20*
64 PÉRINGUÉ Eugène (dit Eugène FOURRIER) (1850-1909)
Homme de lettres 2*
65 PERNELLE Ernest (1861-1950)
Peintre montmartrois 4*
66 POUGET Léon (1875-1930)
Compositeur (inhumé avec Maurice COGNACQ) 3*
67 PRIVAS Xavier (Antoine TARAVEL, dit) (1883-1927)
« Prince des chansonniers » 8
68 RHUM (Enrico SPROCANI, dit) (1904-1953)
Artiste de cirque 4
69 ROBERT Jules (1843-1898)
Graveur pour la Banque de France (inhumé avec Auguste THÉVENIN) 7*
70 RUIZ Rafael (1908-1998)
Contrebassiste 24
71 SOURZA Jane (1904-1969)
Comédienne (Cartes pour cadres 1954) 9*
72 SPADOLINI Alberto (1907-1972)
Danseur 19
73 TAGLIATERRO Paul (décédé en 1908)
Peintre 18
74 TASKIN Émile (1853-1921)
Chanteur de l'Opéra-comique 6*
75 THÉVENIN Auguste (1856-1922)
Graveur (inhumé avec Jules ROBERT) 7*
76 TISSIER Jean (1896-1973)
Comédien (Fandango) (inhumé avec Mireille BALIN) ... 31
77 VALADON Suzanne (1865-1938)
Peintre (mère de Maurice UTRILLO) 13
78 VANDENBERGHE Paul (1916-1961)
Réalisateur, scénariste et acteur (Le Bonheur 1957) ... 36
79 VINOT Alex (1890-1957)
Journaliste sportif 10*

Monuments
A Aux Victimes des Bombardements de 1944
B Aux Morts

HORAIRES D'OUVERTURE DU CIMETIÈRE
Du 6 novembre au 15 mars: du lundi au vendredi: 8 h à 17 h 30, samedi : 8 h 30 à 17 h 30, dimanche et jours fériés : 9 h à 17 h 30
Du 16 mars au 5 novembre: du lundi au vendredi : 8 h à 18 h, samedi : 8 h 30 à 18 h, dimanche et jours fériés : 9 h à 18 h
Le public n'est plus admis dans le site un quart d'heure avant la fermeture.
Les bureaux de la conservation sont ouverts du lundi au vendredi, de 8 h 30 à 12 h 30 et de 14 h à 17 h.

INFORMATIONS AUX VISITEURS
Par respect des défunts, de leurs proches et des autres visiteurs, veuillez faire silence et adopter une attitude décente. Le Règlement général des cimetières parisiens est consultable à la conservation du cimetière et sur www.paris.fr/cimetieres.
Pour tout renseignement complémentaire, les personnels de la conservation ou les agents d'accueil et de surveillance sont à votre disposition, n'hésitez pas à les consulter.
Plan détaillé gratuitement.

PARIS.FR

Cimetière de Saint-Ouen - informatie

adres: 13, avenue du cimetière, Saint-Ouen-sur Seine, departement de la Seine-Saint-Denis
open: 16 maart - 5 nov.: ma-vr 8.00 u - 18.00 u / za 8.30 u - 18.00 u / zo 9.00 u - 18.00 u
6 nov. - 15 maart: ma-vr 8.00 u - 17.30 u / za 8.30 u - 17.30 u / zo 9.00 u - 17.30 u
bus: 255 Cimetière Parisien

2. CIMETIÈRE DE LA CHAPELLE

de kleinste begraafplaats *extra muros* van Parijs

Avenue du Président-Wilson: eerste poort

Avenue du cimetiere

Op 12 juni 1850 werd het huidige Cimetière de La Chapelle geopend als opvolger van drie voorafgaande begraafplaatsen in het oude dorp La Chapelle, respectievelijk uit 1204 (voor de église St. Denis de la Chapelle), 1704 (achter de kerk) en 1804 (Cimetiére Marcadet). In 1860 werd de gemeente La Chapelle geannexeerd door de stad Parijs en werd de begraafplaats een van de zes Parijse begraafplaatsen *extra muros*. Het ligt in het noorden van Parijs, net buiten de périphérique van Parijs, het wordt beheerd door het cimetière de Saint-Ouen.

Met een oppervlakte van 2 hectare, 10 are en 19 centiares (21.019 m^2) is het de kleinste van de zes begraafplaatsen *extra muros*. Het is een eenvoudige, groene begraafplaats, een oase van rust en een zeldzaam overblijfsel van een volledig verdwenen dorp. Er staan zo'n 330 bomen van zo'n twintig verschillende soorten, waaronder lindebomen, esdoorns, sophora's en paardenkastanjes.

Het grondplan vormt een perfecte rechthoek georganiseerd rond een centrale laan, verdeeld in zes divisies, waarin ongeveer 3.300 graven liggen en waar sinds de opening in 1850 ca. 16.000 personen zijn begraven.

Het Cimetière de La Chapelle ligt aan de Avenue du Président-Wilson, waar je door een (eerste) poort op de Avenue du Cimetière komt, die leidt naar de (tweede) eigenlijke toegangspoort, een poort die gelijkenis vertoont met de poort van het Cimetière du Père Lachaise.

Aan weerszijden van de brede ingang staan twee zuilen versierd met een gebeeldhouwde rouwkrans rond een zandloper. Op de zuilen staan twee Bijbelteksten. Op de linker zuil staat *Sancta et salubris cigitatio defunctis exorare* ('Het is een heilige en heilzame gedachte om voor de overledenen te bidden', verwijzend naar 2 Makkabeeën 12,46). Op de rechter zuil staat de tekst *Etiam si mortuus fuerit vivet* ('Zelfs al is hij gestorven, hij zal leven', verwijzend naar Joh. 11,25).

(tweede) toegangspoort naar Cimetière de La Chapelle

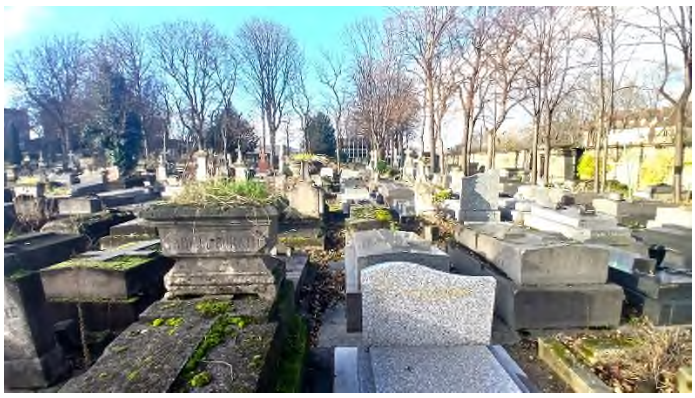
enkele impressies

grafkapellen

Na het sluiten van de derde begraafplaats van de gemeente La Chapelle, het Cimetière Marcadet, dat bestond van 1804-1850 en in 1878 werd geruimd, zijn diverse grafkapellen van lokale adellijken en notabelen steen voor steen naar hier overgebracht. Veel van deze 19e eeuwse kapellen zijn langs de hoofdlaan (Avenue Principale) opgesteld.

oorlogsmonument slachtoffers bombardementen

Omdat de begraafplaats pal naast de strategisch cruciale spoorlijnen van *Gare du Nord* en *Gare de l'Est* ligt, werd de omgeving op 21 april en 26 augustus 1944 het doelwit van zware geallieerde bombardementen. Bij deze luchtaanvallen, bedoeld om het Duitse transport plat te leggen, vielen honderden burgerslachtoffers in de omliggende wijken. Een groot deel van de niet-geïdentificeerde slachtoffers werd begraven in een speciaal collectief graf op de begraafplaats. Dit oorlogsmonument is nog steeds een belangrijke historische plek.

biodiversiteit

De stad Parijs stimuleert hier de vestiging van spontane flora en kleine fauna, wat bijdraagt aan de verrijking van de biodiversiteit in de stedelijke omgeving van de regio Île-de-France.
Dank voor het respecteren van deze ruimte.

Aan de rand van de begraafplaats staat een bordje van de stad Parijs om mee te helpen aan de biodiversiteit. Of dat ook geldt voor bepaalde gedeelten van de begraafplaats, die er nogal slordig, verwilderd en verwaarloosd uitzien, is niet helemaal duidelijk

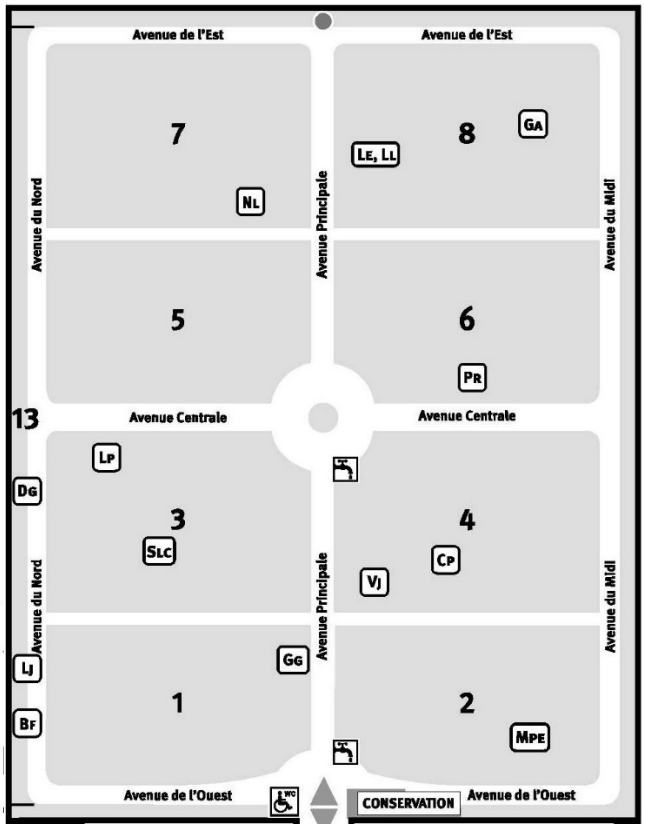

(Bekende) personen die er begraven liggen

Sépultures des personnalités les plus demandées

	Div.	
BARIOT Famille (Monument funéraire remarquable)	13	Bf
CARRÈRE Paul (1872-1951), homme de lettres	4	Cp
DORIVAL Georges (1871-1939), comédien, peintre et collectionneur d'art	13	Dg
GUAY Gabriel (1848-1923), peintre d'histoire (élève de Jean-Léon Gérome), participe aux Expositions universelles et salons de Paris	1	Gg
GUÉRIN Alain (1932-2017), journaliste et poète	8	Ga
LABRIC Pierre (1891-1972), maire de la commune libre de Montmartre en 1929	3	Lp
LENORMAND Eugène et Louise (1891-1974 et 1901-1995), champions de plongeon (1920)	8	Le, Ll
LOUALOUP Jean (1827-1851), grenadier de Napoléon, tombé lors du coup d'état de 1851	13	Lj
MONTEZIN Pierre-Eugène (1876-1946), peintre post-impressionniste	2	Mpe
NÉEL Léon (1871-1937), poète et homme de lettres	7	Nl
PÉAN René (1875-1955), peintre, lithographe et affichiste	6	Pr
SPRIET Louis-Charles (1864-1913), peintre (élève de Antoine Hébert et Léon Bonnat)	3	Slc
VARENNES Jacques (1894-1958), acteur	4	Vj

Famille Bariot - pleureuse

Cimetière de La Chapelle - informatie

adres: 38, avenue du Président-Wilson, Saint-Denis, departement de la Seine-Saint-Denis
open: 16 maart - 5 nov.: ma-vr 8.00 u - 18.00 u / za 8.30 u - 18.00 u / zo 9.00 u - 18.00 u
6 nov. - 15 maart: ma-vr 8.00 u - 17.30 u / za 8.30 u - 17.30 u / zo 9.00 u - 17.30 u
metro: 12 Porte de la Chapelle

3. CIMETIÈRE DE PANTIN

de grootste begraafplaats van Franrijk

De Parijse begraafplaats Pantin, aangelegd in 1886 door de prefectuur van de Seine in opdracht van de stad Parijs, afficheert zich als de grootste begraafplaats van Frankrijk, met 107 ha de op twee na grootste nog in gebruik zijnde begraafplaats van Europa (1. Friedhof Ohlsdorf in Hamburg met 400 ha; 2. Wiener Zentralfriedhof in Wenen met 250 ha). *(NB. Daarbij hebben ze de London Necropolis in Brookwood VK met 202 ha overgeslagen.)*
Parijs kampte eind 19e eeuw met overvolle begraafplaatsen *intra muros* (binnen de stadsmuren). Pantin werd daarom ontworpen als een begraafplaats *extra-muros* (buiten de stadsmuren) om de enorme bevolkingsgroei op te vangen.
Sinds de opening zijn hier meer dan 1 miljoen mensen begraven; jaarlijks komen daar nog zo'n 5.000 bij. De begraafplaats telt nu bijna 145.000 graven, verdeeld over 180 divisies. Deze divisies bestaan doorgaans uit meer dan 20 rijen met elk ongeveer veertig graven en worden omzoomd door struiken en hagen.
De begraafplaats is ontworpen als een uitgestrekte landschaps- en parkbegraafplaats. Het is een van de belangrijkste ecologische 'groene longen' van de Parijse randsteden. Deze immense groene beboste en bloemrijke ruimte is een ideale omgeving voor een wandeling langs de 32 kilometer aan lanen en paden, beplant met meer dan 8.700 bomen van 74 verschillende soorten.
Het wegennetwerk is zo breed dat auto's via specifieke ingangen (hoofdingang Avenue du Cimetière-Parisien en de Porte des Petits Ponts) en tijden (Allerheiligen en Rosj Hasjanah) zijn toegestaan op de begraafplaats.

'volksbegraafplaats'

Door de immense oppervlakte voelt begraafplaats Pantin eerder aan als een oneindig groot park dan als een traditionele begraafplaats.
Voor wandelfanaten, vogelspotters, dendrologen, natuurliefhebbers en waarschijnlijk ook joggers is het een paradijs, maar voor funeraire kenners zal de begraafplaats eerder een teleurstelling zijn. In tegenstelling tot monumentale begraafplaatsen als Père-Lachaise, Montmartre en Montparnasse is Pantin historisch gezien een 'volksbegraafplaats' met over het algemeen de verschrikkelijke eentonigheid van de graven.
Elke begraafplaats , zelfs Pantin, heeft een historisch centrum, waar de oudste graven liggen. Deze bevinden zich in de eerste zeventien divisies ofwel de eerste drie rijen na de hoofdingang.

De begraafplaats weerspiegelt de bevolking van de noordelijke buitenwijken van Parijs. Iedereen die de grafrechten kan betalen, ongeacht afkomst, geloof of status bij leven, wordt er begraven. Bepaalde afdelingen met arme graven zien er vaak verwilderd en verwaarloosd uit of er zijn zelfs graven kapot.

Tegelijk wordt op die velden met een bordje aangegeven: *De stad Parijs stimuleert hier de vestiging van spontane flora en kleine fauna, wat bijdraagt aan de verrijking van de biodiversiteit in de stedelijke omgeving van de regio Île-de-France.* Dat is p, maar het draagt wel bij aan de verwildering.

Achteraan op de begraafplaats bevinden zich verschillende divisies, waaruit de oorspronkelijke graven allemaal zijn verdwenen en de meer klassieke oude afdelingen zijn vervangen door een nieuw type: uitgestrekte gazons met lange stroken zand, waarop zeer eenvoudige bordjes, plaquettes, kruisjes en 'afscheidsgeschenken' liggen. Het geheel ziet er rommelig en verdrietig uit.

militaire erevelden

Het Cimetière de Pantin herbergt grote militaire erevelden, de zogenaamde *carrés militaires*, waar in totaal 3.685 militairen zijn begraven.
Te midden van Franse militaire oorlogsgraven ligt in divisie 6 een vak met 93 oorlogsgraven van het Britse Gemenebest van soldaten die tijdens de Eerste Wereldoorlog in de nabijgelegen ziekenhuizen bezweken na de evacuatie van het Westelijk Front of van de laatsten die na de wapenstilstand in het gebied gestationeerd waren.

carrés juifs : joodse graven

Op het Cimetière de Pantin hebben ook leden van diverse religieuze groeperingen hun graf gevonden. Omdat bij wet van 14 november 1881 in Frankrijk het begrip *égalité* een wettelijke status kreeg, werden begraafplaatsen openbaar en neutraal terrein en werd het verboden nog langer onderscheid te maken tussen groepen, ook confessionele. Wel werd het vaak mogelijk gemaakt dat leden van een religieuze groepering op aparte divisies bij elkaar konden worden begraven. Zo zijn er op Pantin divisies voor katholieken, protestanten, moslims, joden en boeddhisten.

islamitische graven (divisie 30)

Een van de meest specifieke kenmerken van Pantin is de enorme omvang van de zogenaamde *carrés juifs*, de joodse divisies. Vanaf het einde van de 19e eeuw kreeg Pantin een sterke band met de Joodse gemeenschap van Parijs. Grote delen (o.a. de divisies 8**,** 39 bis**,** 48**,** 62**,** 78 en 88) werden gereserveerd voor Joodse graven.
Met tienduizenden Joodse graven vormt Pantin de grootste Joodse rustplaats van heel Frankrijk. Op het Cimetière de Bagneux, een van de begraafplaatsen *extra muros* ten zuiden van de Ville de Paris, zijn ook veel joden begraven. Maar waar in Bagneux meer Azjkenazische Joden zijn begraven, is Pantin vooral bekend om een grote populatie Sefardische Joden, met wortels in Algerije, Tunesië en Marokko.
Na de Tweede Wereldoorlog werden er speciale collectieve graven ingericht. Hier liggen onder andere overlevenden van de Poolse getto's en vernietigingskampen die berooid in Parijs terugkeerden en geen geld hadden voor een individueel familiegraf.

joodse graven

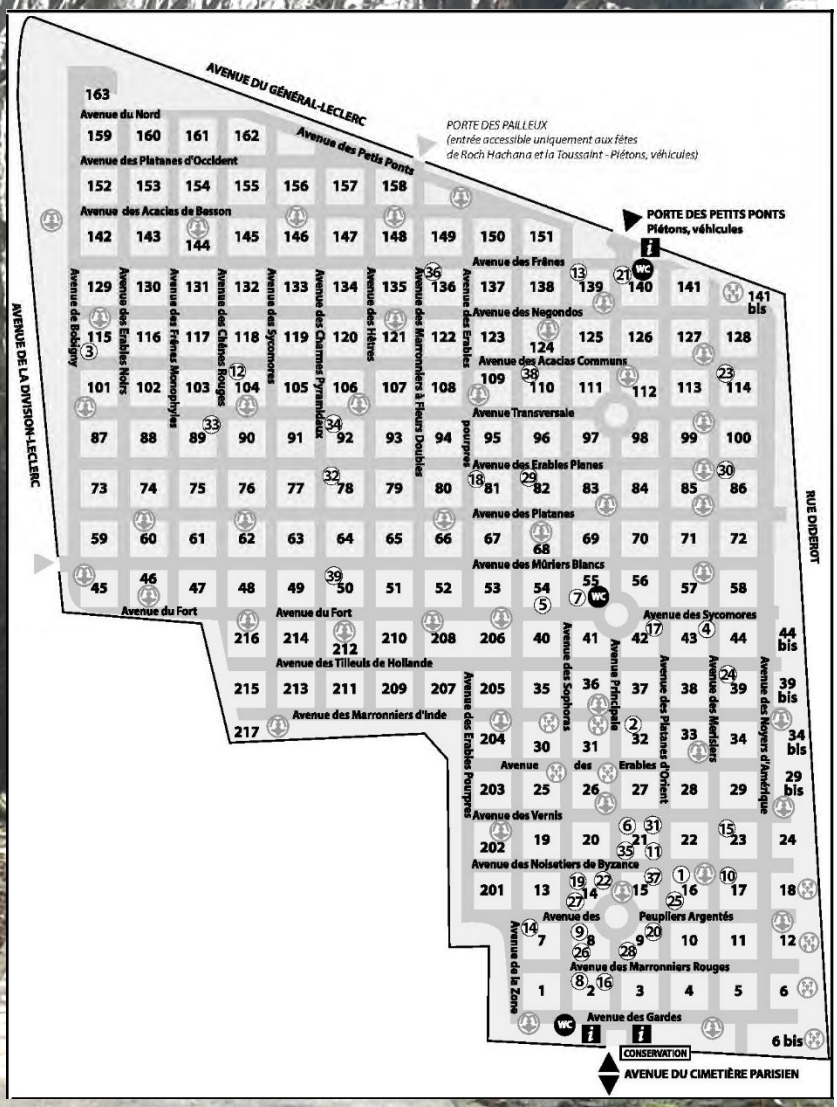
(Bekende) personen die er begraven liggen

Omdat de begraafplaats administratief gezien deel uitmaakt van Parijs, gaven beroemde mensen of hun families de voorkeur aan begraafplaatsen binnen de stadsgrenzen. Dit verklaart waarom er zo weinig beroemdheden begraven liggen op de de begraafplaats van Pantin en deze vooral een begraafplaats is voor de 'gewone' Parijzenaar.

1. **AUBERT** Jeanne (1906-1988) (Div.16) chanteuse d'opérette
2. **AUDIBERTI** Jacques (1899-1965) (Div.32) écrivain, poète
3. **BAPTISTE** Muriel (1943-1995) (Div.115) comédienne (*Gigi* 1964, *Les Rois maudits* 1972)
4. **BERNARD** Émile (1868-1941) (Div.43) peintre
5. **BOUIEFF** Boris (1925-1979) (Div.54) homme de Lettres
6. **CRIQUI** Eugène (1893-1877) (Div.21) boxeur, champion du monde (1923)
7. **DAMIA** Louise Marie (1889-1978) (Div.55) chanteuse (*Les Goélands*)
8. **DE LAVEAUX** Stanislas (1868-1894) (Div.2) peintre
9. **DIATKINE** René (1919-1998) (Div.8) psychiatre, psychanaliste
10. **D'YD** Jean (1880-1964) (Div.17) comédien (*Les Visiteurs du soir* 1942)
11. **ÉBOUÉ-TELL** Eugénie (1891-1972) (Div.21) veuve de Félix Éboué
12. **FISZBIN** Henri (1930-1990) (Div.104) homme politique
13. **FONTAN** Gabrielle (1873-1959) (Div.139) comédienne (*En cas de malheur* 1958)
14. **FRATELLINI** Famille (Div.7) moncie du cirque
15. **FREHEL** (1891-1951) (Div.23) chanteuse (*La Java Bleue* 1939)
16. **GEOFFROY** Henri Jules Jean (1853-1924) (Div.2) peintre, illustrateur
17. **GEORGEL** Georges (1884-1945) (Div.42) artiste de music-hall
18. **GODIN** Henri (1905-1944) (Div.81) abbé, aumonier
19. **GUYS** Constantin (1802-1892) (Div.14) aquarelliste
20. **HARDELLET** André (1911-1974) (Div.9) écrivain
21. **HELNO** (Noël Rosta) (1962-1993) (Div.140) chanteuse des *Négresses Vertes*
22. **LECLERC** Ginette (1912-1992) (Div.14) comédienne (*La femme du boulanger* 1938)
23. **LEVINAS** Emmanuel (1906-1995) (Div.114) philosophe
24. **LIBER** Moïse (1884-1956) (Div.39) chanteur
25. **Mad RAINVYL** (1953) (Div.16) pianiste de cabaret, compositrice
26. **MELVILLE** Jean-Pierre (1917-1973) (Div.8) cinéaste
27. **MERCADIER** Jean (1860-1929) (Div.14) acteur, chanteur
28. **MOTTE** Roger (1912-1962) (Div.9) général, pilote d'essai
29. **NICOLAS** Pierre (1922-1990) (Div.82) musicien, accompagnateur de Georges Brassens
30. **NIZARD** Albert (1929-1998) (Div.86) restaurateur *chez Bébert*
31. **PIERRE LOUIS** (1917-1987) (Div.21) comédien (*Ruzzia sur La Chnouf* 1955)
32. **PIPO** (Sosman Gustave) (1901-1970) (Div.78) clown belge
33. **REINETTE L'ORANAISE** (Daoud Sultana) (1918-1998) (Div.89) chanteuse orientale
34. **SANYU** Yenson (1901-1966) (Div.92) artiste peintre chinois
35. **SANGHOR** Guy (1948-1983) (Div.21) fils de Léonard Sanghor et petit-fils de Félix Éboué
36. **TARTAKOVER** Savielly (1887-1956) (Div.136) champion d'échec (1953) (absence de monument)
37. **VEDRINES** Jules (1881-1919) (Div.15) aviateur (nombreux records et performances)
38. **VORONCA** Llarie (1903-1946) (Div.110) écrivain, poète proche des surréalistes
39. **ZINO** (Jules Bazin) (1920-1969) (Div.50) clown

Cimetière de Pantin - informatie

adres: 164, Avenue Jean Jaurès, Pantin, departement de la Seine-Saint-Denis
open: 16 maart - 5 nov.: ma-vr 8.00 u - 18.00 u / za 8.30 u - 18.00 u / zo 9.00 u - 18.00 u
6 nov. - 15 maart: ma-vr 8.00 u - 17.30 u / za 8.30 u - 17.30 u / zo 9.00 u - 17.30 u
metro: 7 Aubervilliers Pantin - Quatre Chemins

© Frank Mutter & Rindert Brouwer